

# Nasjonal e-helsestrategi 2017–2022

E-helsestrategi for  
helse- og omsorgssektoren

Oppdatert 2019

**Nasjonal e-helsestrategi 2017–2022** er helse- og omsorgssektorens felles strategi for IKT og digitalisering – e-helse. Strategien angir målene for IKT og digitalisering i sektoren og hvordan disse bidrar til å realisere overordnede helse- og omsorgspolitiske mål.

Strategien er utarbeidet av Direktoratet for e-helse i samarbeid med aktørene i den nasjonale styringsmodellen for e-helse. Nasjonalt e-helsestyre har gitt sin tilslutning til dokumentet.

Strategien er overordnet og angir ikke tiltak for perioden. Det vil i strategiperioden bli utarbeidet tilhørende planer med innsatsområder av nasjonal betydning. Strategi og plan er førende for prioriteringer i den nasjonale e-helseporteføljen. Porteføljen rommer konkrete tiltak som skal bidra til å realisere disse.

For informasjon om e-helsestrategien og tilhørende plan, se:  
**[www.ehelse.no/Strategi](http://www.ehelse.no/Strategi)**



**Herlof Nilssen**

Leder Nasjonalt e-helsestyre og administrerende direktør i Helse Vest RHF

Visjonen for vårt helse- og omsorgssystem er gode og likeverdige tjenester. Når det kommer til kvalitet ligger vi på topp i internasjonal sammenheng. Behovet for helse- og omsorgstjenester forventes å øke betydelig i årene som kommer.



**Christine Bergland**

Direktør i Direktoratet for e-helse

Vi blir flere, lever lengre, det kommer stadig flere behandlingsmuligheter og forventningene til offentlig behandling og omsorg øker. Vi skal fortsette å levere helsetjenester av høy kvalitet også fremover, men det krever at vi utvikler mer bærekraftige måter å yte helsehjelp på. Teknologi og digitalisering står sentralt i dette.

Helse- og omsorgssektoren er i full gang med digitalisering. I tjenesten brukes e-helse for å legge til rette for bedre samhandling og helhetlige pasientforløp. Vi har erfart at e-helse ikke kan reduseres til et spørsmål om teknologi alene. Digitalisering er en pågående forbedringsprosess og et resultat av samspillet mellom teknologi, fag og organisasjon. Vi har også erfart at nasjonale e-helseprosjekter er komplekse og vanskelig kan løses av én aktør alene.

Det å få ulike faglige kulturer til å jobbe sammen om å oppnå gevinster krever aktiv endringsledelse og samarbeid på tvers av tradisjonelle organisatoriske skillelinjer. Nasjonal e-helsestrategi 2017–2022 samler de sentrale aktørene i helse- og omsorgssektoren om en felles utviklingsretning for e-helse og legger grunnlaget for felles innsats og måloppnåelse.

# Overordnede mål og føringer for digitalisering av helse- og omsorgssektoren

Norge har et av verdens beste helse- og omsorgssystem der helsepersonell leverer tjenester av høy kvalitet til innbyggerne. Pasient- og brukerrettigheter som skal sikre innbyggernes aktive deltakelse i egen helse og omsorg er nedfelt i lovverket. Demografiske endringer med en aldrende befolkning og flere kroniske og sammensatte lidelser gir økt behov for medisinsk behandling. Dette, kombinert med voksende utgifter til helse og omsorg, gjør at systemet settes under press. E-helse er en forutsetning for å sikre en bærekraftig helse- og omsorgssektor som leverer tjenester av høy kvalitet.

Dagens IKT-systemer begrenser god utnyttelse av sektorens ressurser. Tungvinte og mangelfulle arbeidsverktøy gir dobbeltarbeid og bidrar ikke til god utnyttelse av kompetanse. Den digitale samhandlingen i sektoren er fortsatt ikke fullt utbredt og gevinstene av digitaliseringen blir i mange tilfeller ikke realisert.

Innbyggerne i Norge er aktive nettbrukere som er vant til digitale tjenester, både til å innhente informasjon, kommunisere og til å utføre tjenester selv. Befolkningen forventer å kunne ta i bruk ulike typer digitale tjenester for kontakt med helse- og omsorgssektoren.

Meld. St. 27 (2015–2016) Digital agenda for Norge – IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet beskriver hvordan IKT kan fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor. Innbyggerne skal stå i sentrum. Digitale tjenester skal være lette å forstå og enkle å bruke for alle, og informasjon og løsninger skal kunne gjenbrukes. Samtidig er det viktig å ivareta personvern og informasjonssikkerhet. Dette skaper tillit til løsningene og er en forutsetning for digitalisering. Politikken skal tilrettelegge for økt verdiskaping og produktivitet. Gjennomførings- evnen på digitaliseringsområdet skal økes.





For å nå helsepolitiske mål om bedre kvalitet, økt pasientsikkerhet og bedre bruk av kompetanse og ressurser er det nødvendig å utnytte mulighetene som ligger i digital teknologi på en bedre måte. E-helseløsninger utfordrer eksisterende arbeidsmåter, tankesett og kultur i helse- og omsorgstjenesten. Det er derfor avgjørende med fokus på endringsledelse for å lykkes med digitaliseringen.

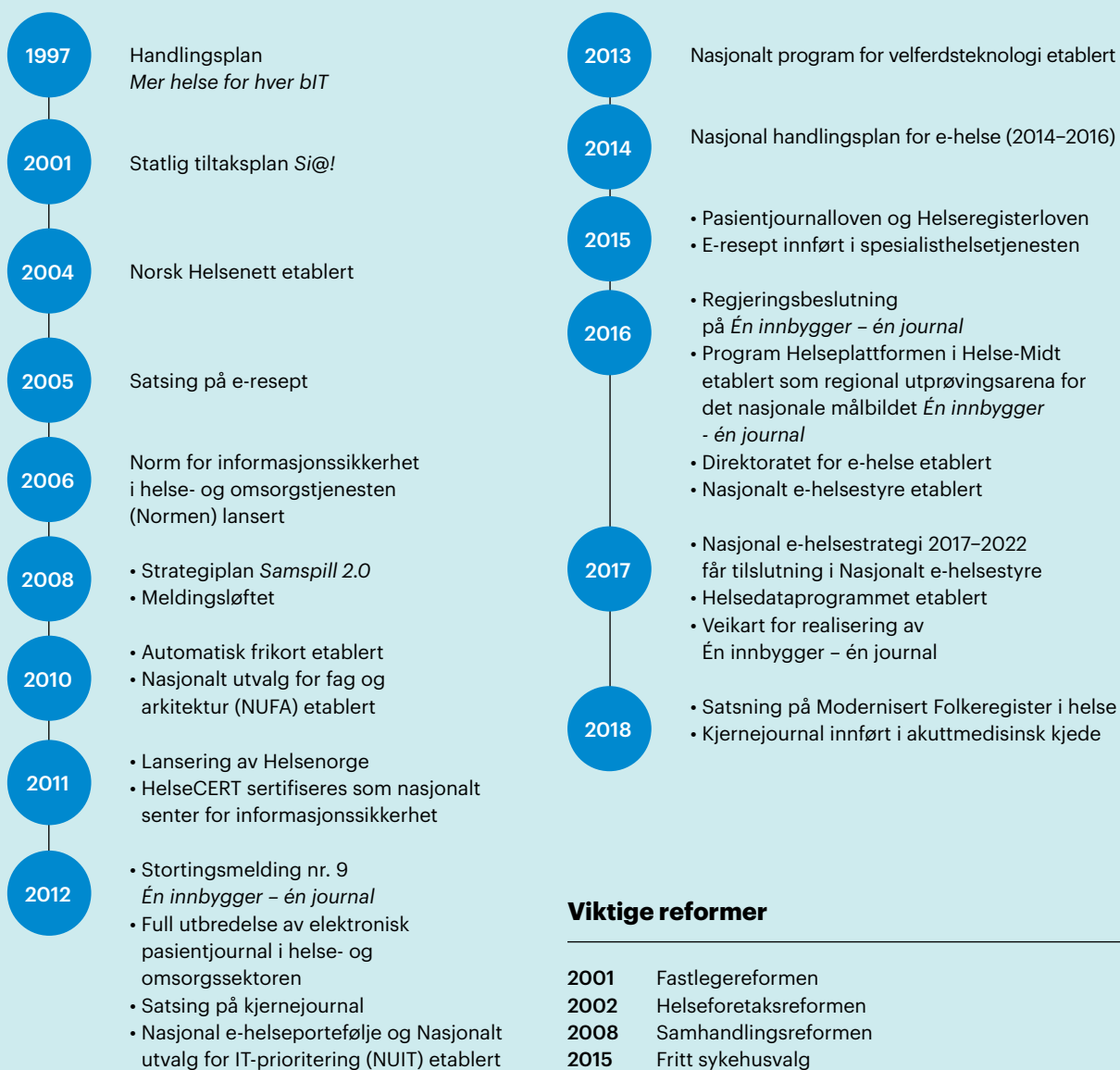
Nasjonal e-helsestrategi 2017–2022 tar utgangspunkt i målbildet for e-helseutviklingen som ble formulert i Meld. St. 9 (2012–2013) Én innbygger – én journal – Digitale tjenester i helse- og omsorgssektoren. Nødvendige helseopplysninger skal følge pasienten gjennom hele pasientforløpet. IKT-systemene som helsepersonell bruker i dag, støtter i for liten grad opp under dette. Stortingsmeldingen setter tre overordnede mål for IKT-utviklingen i helse- og omsorgssektoren:

- Helsepersonell skal ha enkel og sikker tilgang til pasient- og brukeropplysninger
- Innbyggerne skal ha tilgang på enkle og sikre digitale tjenester
- Data skal være tilgjengelig for kvalitetsforbedring, helseovervåking, styring og forskning

Stortingsmeldingen beskriver også behovet for sterkere nasjonal styring og koordinering av IKT-utviklingen i helse- og omsorgssektoren. Et grunnleggende prinsipp for realisering av e-helsepolitikken er at det som kan bli løst nasjonalt, skal løses nasjonalt.



# MILEPÆLER FOR E-HELSE



# Strategi for perioden 2017–2022

- Arbeidet med å modernisere sektorens journal-systemer fortsetter.
- Digital samhandling skal videreutvikles.
- Legemiddelfeltet skal styrkes.
- Digital kompetanse og endringsledelse er en forutsetning for å realisere Nasjonal e-helsestrategi.

Den politiske visjonen i Meld. St. 9 (2012–2013) Én innbygger – én journal skal realiseres gjennom tre strategiske og parallelle tiltak; etablering av Helseplattformen i Midt-Norge, videreutvikle eksisterende løsninger i spesialisthelsetjenesten i Nord, Vest og Sør-Øst og etablering av en nasjonal løsning for helhetlig samhandling og felles journal for kommunal helse- og omsorgstjeneste.

Kartlegging av interessentbehov og en gjennomgang av tilsynsrapporter og stortingsmeldinger peker på flere sentrale behov som må løses nasjonalt. Noen må prioriteres på kort og mellomlang sikt før en felles journal- og samhandlingsløsning er på plass. Dette gjelder særlig behov for bedre sammenheng i pasientforløp, som i hovedsak må dekkes gjennom eksisterende løsninger og IKT-infrastrukturer. Medisinsk avstandsoppfølging og bedre bruk av helsedata krever imidlertid at det etableres ny infrastruktur.

Den strategiske retningen for e-helseutviklingen i Norge beskrives gjennom seks strategiske satsingsområder. De strategiske områdene Digitalisering av arbeidsprosesser, Bedre sammenheng i pasientforløp, Bedre bruk av helsedata og Helsehjelp på nye måter er funksjonelle områder med en direkte verdi for helse- og omsorgstjenesten. De strategiske områdene Felles grunnmur for digitale tjenester og Nasjonal styring av e-helse og økt gjennomføringsevne beskriver grunnleggende forutsetninger for de fire første områdene.



## 6 STRATEGISKE SATSINGSOMRÅDER

---





# Digitalisering av arbeidsprosesser

---

Gjennom den pågående moderniseringen av sektorens IKT-systemer tas viktige skritt i retning av visjonen om én journal for hele helse- og omsorgstjenesten. Dette er et langsiktig målbilde som innebærer store organisatoriske og tekniske endringer for helse- og omsorgssektoren.

## Mål

Helsepersonell skal ha enkel og sikker tilgang til pasient- og bruker-opplysninger.



IKT-systemer skal være tilpasset helsepersonellens mange arbeidsmåter. Løsningene skal tilby funksjoner for planlegging, prosess- og beslutningsstøtte der oppdatert medisinsk og helsefaglig kunnskap anvendes direkte for å støtte pasientbehandling.

Moderniseringen av sektorens IKT-systemer vil gi innbygger en journal med tilgang til egne helseopplysninger og en tjeneste som er mer forberedt og koordinert. Dette skal gi innbygger mulighet til å være aktiv i prosesser og beslutninger om egen helse og omsorg og ivareta sine personvernrettigheter. Videre vil moderniseringen bidra til at samhandling mellom kommunale helse- og omsorgstjenester og spesialisthelsetjenesten blir vesentlig forbedret, og samhandling med andre statlige og kommunale tjenester bedre tilrettelagt.

Virksomheter og kommuner får bedre tilgang til data om sine tjenester og kan legge til rette for mer kunnskapsbasert styring og utvikling av tjenestene.

En innbygger – én journal skal realiseres gjennom tre strategiske og parallelle tiltak slik beskrevet i veikartet; etablering av Helseplattformen i Midt-Norge, videreutvikle eksisterende løsninger i spesialisthelsetjenesten i Nord, Vest og Sør-Øst og etablering av en nasjonal løsning for helhetlig samhandling og felles journal for kommunal helse- og omsorgstjeneste (utenfor Midt-Norge). Veikartet har fått tilslutning fra sektoren, og gjennomføring for spesialisthelsetjenesten er ytterligere beskrevet i de regionale helseforetakenes strategier og deres Felles plan for neste generasjon PAS/EPJ.

Legemiddelfeltet vil i strategiperioden være et prioritert område. Digitalisering av legemiddelkjeden vil kunne sikre at helsepersonell til enhver tid har riktige legemiddelopplysninger tilgjengelig. Digitalisering av denne arbeidsprosessen muliggjør samhandling rundt legemiddelopplysningene innenfor samme virksomhet og tilrettelegger også for samhandling om legemiddelopplysninger på tvers av virksomheter. Dette styrker pasientsikkerheten.

Moderniseringen av sektorens IKT-systemer er avhengig av at vesentlige opplysninger struktureres og har samme meningsinnhold, uavhengig av IKT-verktøy. Samtidig må felles kliniske retningslinjer for prosess- og beslutningsstøtte kunne utvikles nasjonalt og tilpasses lokale forhold.



# Bedre sammenheng i pasientforløp

---

God samhandling mellom myndighetsnivåene, mellom aktørene i helse- og omsorgssektoren, på tvers av sektorer og mellom de som yter og den som mottar helse- og omsorgstjenester, er avgjørende for å sikre god pasientbehandling.



## Mål

---

E-helse skal bidra til helhetlige og godt koordinerte helse- og omsorgstjenester som ivaretar krav til pasientsikkerhet og kvalitet.

Etter innføring av samhandlingsreformen, med økt fokus på forebygging og overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til den kommunale helse- og omsorgstjenesten, har behovet for å ta i bruk ny teknologi for utveksling av informasjon og kunnskap økt.

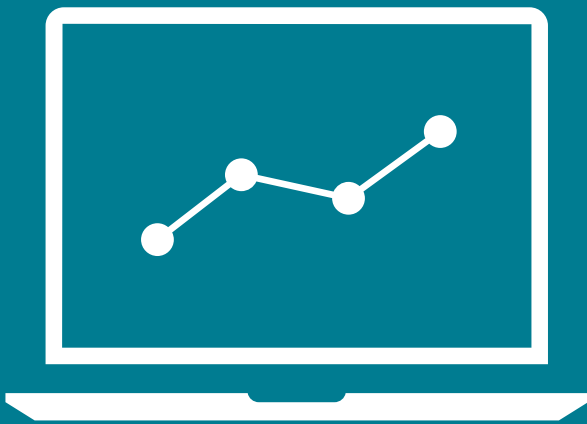
Innbyggeren er ekspert på eget liv. Som pasienter og pårørende har innbyggere relevant kunnskap og erfaring med hvordan helsetjenesten fungerer i hverdagslivet og er derfor en verdifull bidragsyter for planlegging og gjennomføring av helhetlige pasientforløp.

Det er fortsatt store mangler i helse- og omsorgssektorens evne til samhandling. Spesielt gjelder dette for en felles oppdatert oversikt over legemidler som hver enkelt pasient benytter. En slik oversikt antas å være det viktigste tiltaket for å bedre pasientsikkerheten på legemiddelområdet.

Felles IKT-systemer, som beskrevet i målbildet *En innbygger – én journal* skal i økende grad bidra til å binde sammen en fragmentert helse-tjeneste og understøtte en mer koordinert tjenesteyting.

I strategiperioden vil integrasjon mellom EPJ-systemer og nasjonale løsninger være det viktigste grunnlaget for å koordinere og dele helseopplysninger mellom virksomheter.

Det er allerede etablert en rekke nasjonale løsninger og infrastruktur for samhandling, elektronisk meldingsutveksling, kjernejournal, Helsenorger og e-resept. Med utgangspunkt i disse skal mer dynamiske digitale dialog- og samarbeidsformer utforskes.



# Bedre bruk av helsedata

---

Norske helsedata er en betydelig samfunnsressurs. Effektiv tilgang til komplett, korrekt og oppdatert informasjon er en forutsetning for bedre bruk av helsedata til kvalitetsforbedring, helseanalyse, ledelse, beredskap og forskning.

## Mål

---

Lettere tilgang til og økt utnyttelse av helsedata.



Norge har en rekke helseregistre i verdensklasse. Sammen med informasjonen som ligger i sektorens øvrige IKT-systemer og andre nasjonale registre, er de unike kilder til kunnskap om befolkningens helsetilstand og aktiviteten i og kvalitet på helse- og omsorgstjenesten.

Høyere press på helse- og omsorgstjenestene gjør at helsedata og data fra virksomhetene stadig får en viktigere rolle i styring og forvaltning for å sikre riktigere ressursbruk i samfunnet.

Dagens brukere av helsedata opplever at det er for komplisert og tidkrevende å få tilgang til data, samt å kombinere data fra ulike kilder.

I tillegg til data fra helseregistre skal vi bli bedre på å utnytte data fra andre kilder i og utenfor helse- og omsorgssektoren på nye måter. Det skjer nå en enorm utvikling innenfor områder som stordata, maskinlæring og kunstig intelligens. På sikt vil det gi oss nye verktøy for helseanalyse og mer persontilpassede behandlingsformer. Kombinasjonen av gode helsedata og nye digitale verktøy for helseanalyse vil danne grunnlaget for mer kunnskapsbaserte helse- og omsorgstjenester, og sette fart på helserelatert forskning og næringsutvikling.

Helsedataprogrammet er et sentralt tiltak for bedre utnyttelse av norske helsedata. Programmet skal sikre forenklet tilgang, sammenstilling og analyse av helsedata på tvers av nasjonale registre. For å tilrettelegge for etablering av en nasjonal helseanalyseplattform skal det også utvikles og innføres nasjonale fellestjenester på tvers av helseregistrene. Utover dette er det behov for tiltak som forenkler innrapportering av data og utvikler forbedringssløyfer der data fra ulike datakilder analyseres. På den måten kan ny kunnskap raskt anvendes i pasientbehandling.



# Helsehjelp på nye måter

---

I møte med demografiske utfordringer som en aldrende befolkning, økning i kroniske og sammensatte sykdommer og lidelser og økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester, må vi utvikle nye måter å utøve helsehjelp på. Vi må bli bedre på forebygging, tidlig innsats og helhetlig oppfølging. Ny teknologi og digitalisering spiller en nøkkelrolle i dette.



## Mål

---

En innovativ helsetjeneste som setter innbyggeren i sentrum.

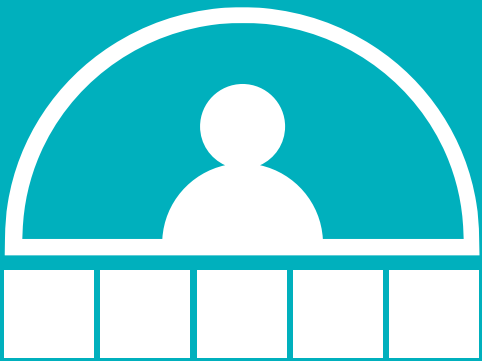


Vi må tilrettelegge for at innbyggerne i større grad kan bidra med egne ressurser i planlegging og gjennomføring av behandling og oppfølging.

E-helse skal gi tilgang til egne helsedata, inkludert innsyn i egen journal. Verktøy for samhandling på tvers av fag og virksomheter skal ivareta pasienters behov for helhetlig oppfølging. Innbyggeren, med sin kunnskap og erfaring hva gjelder eget liv og helse, får være en kompetent og aktiv deltaker i pasientforløpet.

Aktørene i akademia og i næringslivet er viktige samarbeidspartnere for en innovativ offentlig sektor. Helsenæringen er i rask vekst. Å tilrettelegge for produktivt samarbeid mellom offentlig og privat sektor kan bidra til mer effektiv ressursbruk, økt verdiskaping i norsk økonomi, nye arbeidsplasser i privat sektor og bedre helsepolitisk måloppnåelse. Offentlig sektor skal være en pådriver for innovasjon i næringslivet. Dette skjer blant annet gjennom utvikling av rammebetingelser og standarder, nye tjenester, innovative løsninger og ved å sette fokus på tjenesteinnovasjon som et sentralt virkemiddel.

Teknologi, i samspill med mennesker innenfor organisatoriske rammer, kan skape koplinger som gjør det mulig å utøve helshjelp på avstand. Målet er å gi personer med helseutfordringer trygghet til å kunne bo i egen bolig lengst mulig og muligheter til å mestre eget liv og helse. Kommunene er godt i gang med innføring av velferdsteknologi. Nasjonalt program for velferdsteknologi bidrar blant annet til utvikling, utprøving, innføring og kunnskapsspredning. Nå følger sykehusene på, med fokus på å bruke medisinsk avstandsoppfølging. For å utnytte potensialet i de teknologiske løsningene må nasjonale myndigheter bidra til at aktørene kan operere innen sikre og effektive organisatoriske rammer.



# Felles grunnmur for digitale tjenester

---

Felles grunnmur for digitale tjenester er et sett med byggeklosser som skal tilrettelegge for enkel og sikker samhandling på tvers av virksomheter og forvaltningsnivå ved å løse felles behov én gang. Byggeklossene skal benyttes av helse- og omsorgssektoren i sitt digitaliseringsarbeid og kan gjenbrukes på tvers av alle e-helseløsninger.



## Mål

Felles grunnmur skal gi betydelig raskere, sikrere og mer kostnadseffektiv digitalisering av helse- og omsorgssektoren, og tilrettelegge for enkel og sikker samhandling på tvers av forvaltningsnivåene og bedre muligheter for innovasjon.

Formålet med Felles grunnmur for digitale tjenester er å legge til rette for enkel og sikker samhandling på tvers av virksomheter og forvaltningsnivå ved å understøtte e-hesløløsningene. Sammenfallende behov skal ha felles løsninger i felles grunnmur. Dette vil bidra til raskere, sikrere og mer kostnadseffektiv digitalisering i helse- og omsorgssektoren. Felles grunnmur skal være forutsigbar og tilgjengelig for alle i sektoren.

Felles grunnmur består av kodeverk og terminologi, felles grunndata, felleskomponenter, felles krav og retningslinjer og felles infrastruktur. Disse områdene består av byggeklosser som løser felles behov én gang.

Byggeklosser i grunnmuren vil ses i sammenheng med tverrsektorielle, nasjonale felleskomponenter som er utenfor grunnmuren. Eksempler på dette er HelselD som benytter ID-porten og grunndata som gjenbraker informasjon fra folkeregisteret.

Felles grunnmur for digitale tjenester skal understøtte pågående initiativ som Helseplattformen i Midt-Norge, Felles plan for EPJ/PAS i spesialisthelsetjenesten Sør-Øst, Vest og Nord, Helsedataprogrammet, Pasientens legemiddelliste, samt anbefalt investeringstiltak for nasjonal løsning for kommunal helse- og omsorgstjeneste. Felles grunnmur skal understøtte de andre strategiske satsningsområdene.

Det er behov for koordinert utvikling og forvaltning av felles grunnmur i takt med sektorens behov. Arbeidet må ha god forankring i sektoren. Det er også viktig at næringslivet blir involvert i tilstrekkelig grad slik at Felles grunnmur blir et effektivt virkemiddel for innovasjon og næringsutvikling.



# Nasjonalt styring av e-helse og økt gjennomføringsevne

---

Skal vi lykkes med digitaliseringen av helse- og omsorgssektoren er vi avhengig av å kunne ta i bruk flere og sterkere virkemidler enn de vi bruker i dag. Styring, regulering, finansiering, samt dialog og felles læring er alle grunnleggende for å gjennomføre de strategiske målsettingene for e-helse.



## Mål

Ved å legge til rette for en samordnet digitalisering av helse- og omsorgs-sektoren bidrar vi til en effektiv helsetjeneste av høy kvalitet.

I mange år har virksomhetene i helse- og omsorgssektoren innført IKT-løsninger hver for seg for å oppnå bedre kvalitet og effektivitet. Digitalisering innebærer imidlertid at virksomheter og innbyggere deler informasjon på tvers og gjenbraker informasjon til ulike formål. For å oppnå en helhetlig og kostnadseffektiv digitalisering av helse-tjenesten, er det viktig med felles strategier og prioritering på tvers av virksomheter, ansvarsområder og forvaltningsnivåer.

Nasjonal styringsmodell for e-helse er etablert for å styrke gjennomføringsevnen knyttet til digitalisering i helse- og omsorgssektoren ved å bidra til økt samordning mellom aktørene gjennom sterkere nasjonal styring på e-helseområdet. Styringsmodellen er basert på samstyring mellom stat og kommune.

Ny e-helseorganisering innebærer en styrket myndighetsrolle for Direktoratet for e-helse, som skal gi tydelige rammer og retning på e-helseutviklingen. Etableringen av en nasjonal tjenesteleverandør skal styrke leveranseevnen på e-helseområdet.

Etablerte nasjonale e-helseløsninger brukes i større og større grad, samtidig som behovet for flere nasjonale felles løsninger og tjenester er økende. Kostnader til investering i nye nasjonale løsninger, samt drift, forvaltning, vedlikehold og videreutvikling av eksisterende løsninger vokser. Implementering av en mer langsiktig, forpliktende finansieringsmodell der hele sektoren bidrar, er avgjørende for å øke gjennomførings-evnen.

Verdiene av e-helsetiltak realiseres først når løsningene tas i bruk. For å sikre at løsningene og tjenestene tas i bruk på en god og riktig måte, og at gevinster blir oppnådd, er det behov for å jobbe med digital kompetanse, samt systematisk med innføring og endringsledelse. Gevinstene av e-helse materialiserer seg ofte i form av bedre kvalitet og pasientsikkerhet og det er nødvendig med målrettet innsats for å oppnå dette.

Det er en forutsetning for digitalisering i helse- og omsorgssektoren at informasjonssikkerhet og personvern blir ivaretatt i alle faser av e-helseløsningenes livsløp. Innbyggerne skal ha tillit til at den enkeltes helseopplysninger behandles på en trygg og sikker måte. Dette er et arbeid som er høyt prioritert.





## Les mer

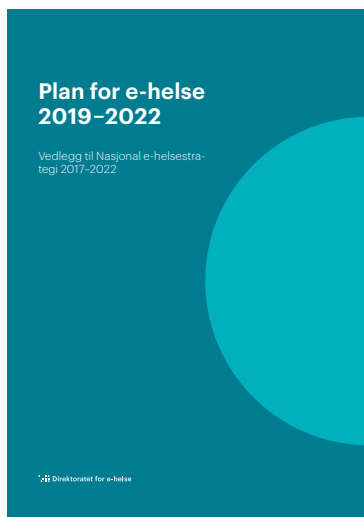
---

For informasjon om e-helsestrategien og tilhørende plan:

[www.ehelse.no/Strategi](http://www.ehelse.no/Strategi)

## Nedlastinger

---



Last ned strategidokumentene på [www.ehelse.no/Strategi](http://www.ehelse.no/Strategi)

 Direktoratet for e-helse

Postboks 6737  
St. Olavs plass  
0130 OSLO

Besøksadresse  
Verkstedveien 1  
0277 Oslo